

## แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเฉพาะทางสุขภาพจิตและจิตเวช (Super Specialist Service) สำหรับสถาบัน/ โรงพยาบาล สังกัดกรมสุขภาพจิต บริการนิติจิตเวช

### คำจำกัดความ

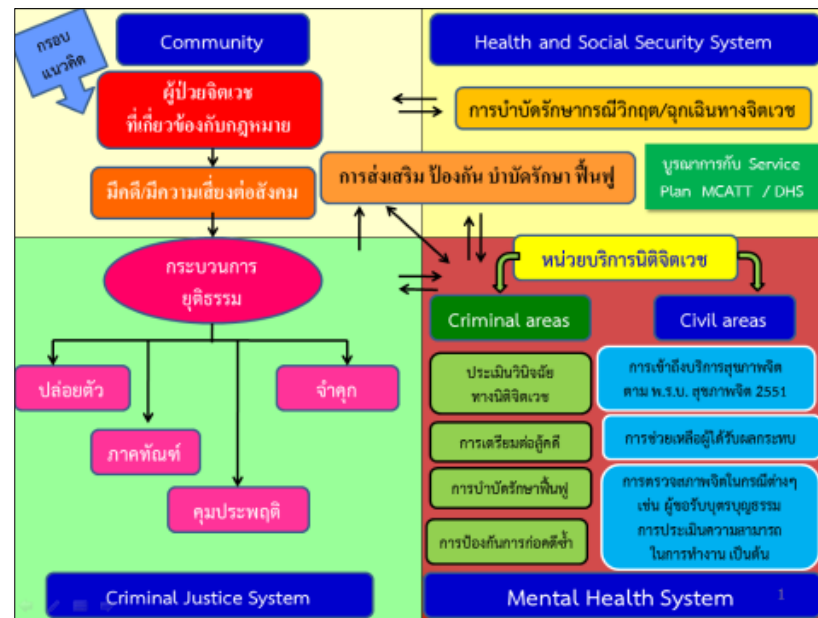
**ผู้ป่วยนิติจิตเวช** หมายถึง ผู้ป่วยที่ป่วยเป็นโรคทางจิตเวชและเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

**การบริการนิติจิตเวช** หมายถึง การบริการสำหรับผู้รับบริการที่ถูกส่งมาตามกระบวนการยุติธรรมหรือมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายเพื่อการประเมินหรือบำบัดรักษา ด้านต่างๆ เช่น ตรวจสุขภาพจิต ประเมินความสามารถในการต่อสู้คดี ประเมินความสามารถในการทำนิติกรรม จัดการความเสี่ยงอันตราย เป็นต้นการให้บริการเป็นไปตามแนวทางบริการนิติจิตเวชโดยทีมสหวิชาชีพ

### วัตถุประสงค์ของการให้บริการ

1. เพิ่มการเข้าถึงบริการนิติจิตเวช
2. พัฒนาเครือข่ายในการดูแลผู้ป่วยนิติจิตเวชทั้งในและนอกกระทรวงสาธารณสุข

### กรอบแนวคิด



## ขอบเขตการให้บริการ

ขอบเขตการบริการนิติจิตเวชครอบคลุมถึงการให้บริการในโรงพยาบาลแบบผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยใน เรือนจำศาล สถานพินิจฯ ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์ และชุมชน การบริการมีดังนี้

### 1. การประเมินวินิจัย

#### 1.1 ผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกส่งประเมินสภาพจิตในคดีอาญาและผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อคดีอาญา

- การตรวจสภาพจิตความรู้ผิดชอบและความสามารถในการบังคับตนเองในขณะประกอบคดีให้กับผู้รับบริการที่ถูกส่งมาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14

- การประเมินสภาพจิตของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

- การประเมินสภาพจิตผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว

- การประเมินสภาพจิตเหยื่อและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการก่อคดีอาญา และให้คำแนะนำการเข้าถึงบริการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

- การประเมินสภาพจิตนักโทษประหาร

- การประเมินสภาพจิตผู้ต้องขังที่ส่งมาจากเรือนจำ สถานกักกัน ชาวต่างชาติที่ส่งจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

#### 1.2 การประเมินความสามารถ

- ความสามารถในการต่อสู้คดีอาญาให้กับผู้รับบริการที่ถูกส่งมาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14

- ความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญาในคดีแพ่ง เช่น การประเมินความเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถของบุคคล ความสามารถในการทำ พินัยกรรม เป็นต้น

#### 1.3 การประเมินภาวะอันตรายและจัดการความเสี่ยงอันตรายต่อสังคม

- ผู้ป่วยนิติจิตเวชที่ศาลสั่งบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48

- ผู้ป่วยนิติจิตเวชที่ศาลสั่งบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56

## 2. การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านต่างๆ สำหรับผู้รับบริการนิติจิตเวชและผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อคดีอาญา เช่น

- 2.1 ฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อเตรียมความพร้อมในการต่อสู้คดี
- 2.2 การจัดการพฤติกรรมรุนแรง
- 2.3 การปรับพฤติกรรม
- 2.4 การเยียวยาเหยื่อ
- 2.5 ด้านการดูแลตนเอง
- 2.6 ด้านการประกอบอาชีพ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเฉพาะทางสุขภาพจิตและจิตเวชระดับยุ่งยาก ซับซ้อน (Super Specialist Service)

สำหรับสถาบัน/ โรงพยาบาล สังกัดกรมสุขภาพจิต  
บริการนิติจิตเวช

เกณฑ์	รพ. จิตเวชระดับ 3	รพ. จิตเวชระดับ 2	รพ. จิตเวชระดับ 1
<b>1.บุคลากร</b>			
จิตแพทย์	<input type="checkbox"/> มีจิตแพทย์สำหรับการให้บริการด้านนิติจิตเวช	<input type="checkbox"/> มีจิตแพทย์สำหรับการให้บริการด้านนิติจิตเวชที่ผ่านการอบรมหลักสูตรกระบวนการนิติจิตเวชสำหรับทีมสหวิชาชีพ (5 วัน)	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> เป็นพี่เลี้ยงให้กับจิตแพทย์ในพื้นที่รับผิดชอบ
พยาบาลจิตเวช	<input type="checkbox"/> มีพยาบาลที่ผ่านการอบรมหลักสูตรเฉพาะทางการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชให้บริการด้านนิติจิตเวช	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3 <input type="checkbox"/> มีพยาบาลผู้รับผิดชอบที่ผ่านการอบรมหลักสูตรเฉพาะทางการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชหรือพยาบาลปริญญาโทการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชให้บริการด้านนิติจิตเวชและผ่านการอบรมหลักสูตรกระบวนการนิติจิตเวชสำหรับทีมสหวิชาชีพ (5 วัน) อย่างน้อย 2 คน	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> มีพยาบาลผู้รับผิดชอบที่ผ่านการอบรมหลักสูตรพยาบาลนิติจิตเวช(10 วัน) อย่างน้อย 2 คน <input type="checkbox"/> เป็นพี่เลี้ยงให้กับพยาบาลในพื้นที่รับผิดชอบ

เกณฑ์	รพ. จิตเวชระดับ 3	รพ. จิตเวชระดับ 2	รพ. จิตเวชระดับ 1
นักจิตวิทยาคลินิก	<input type="checkbox"/> มีนักจิตวิทยาคลินิกที่มีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาจิตวิทยาคลินิก	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3 <input type="checkbox"/> มีนักจิตวิทยาคลินิกที่ผ่านการอบรมหลักสูตรกระบวนการนิติจิตเวชสำหรับทีมสหวิชาชีพ (หลักสูตร 5 วัน)อย่างน้อย 1 คน	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> มีนักจิตวิทยาคลินิกที่ผ่านการเพิ่มพูนความรู้/ทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยาคลินิก/การบำบัดทางจิตวิทยาทางด้านนิติจิตเวช เช่น การอบรมการใช้แบบทดสอบ/การบำบัดทางจิตวิทยา <input type="checkbox"/> เป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา ให้กับนักจิตวิทยาในพื้นที่รับผิดชอบ
นักสังคมสงเคราะห์	<input type="checkbox"/> มีนักสังคมสงเคราะห์ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรสังคมสงเคราะห์จิตเวชให้บริการด้านนิติจิตเวช	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3 <input type="checkbox"/> มีนักสังคมสงเคราะห์สำหรับการให้บริการด้านนิติจิตเวชที่ผ่านการอบรมหลักสูตรกระบวนการนิติจิตเวชสำหรับทีมสหวิชาชีพ (5 วัน)อย่างน้อย 1 คน	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักสังคมสงเคราะห์ในพื้นที่รับผิดชอบ
นักกิจกรรมบำบัด/ เจ้าพนักงานอาชีพ บำบัด	<input type="checkbox"/> ไม่มีนักกิจกรรมบำบัด/เจ้าพนักงานอาชีพบำบัดให้บริการด้านนิติจิตเวช	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3 <input type="checkbox"/> มีนักกิจกรรมบำบัด/ เจ้าพนักงานอาชีพบำบัดและผ่านการอบรมหลักสูตรกระบวนการนิติจิตเวชสำหรับทีมสหวิชาชีพ (5 วัน) อย่างน้อย 1 คน	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักกิจกรรมบำบัด/ เจ้าพนักงานอาชีพบำบัดในพื้นที่รับผิดชอบ
<b>2.สถานที่บริการ (สถานที่/เครื่องมือ/เวชภัณฑ์)</b>			
แผนกผู้ป่วยนอก	<input type="checkbox"/> มีบริการด้านนิติจิตเวชที่แผนกผู้ป่วยนอก	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3 <input type="checkbox"/> มีการจัดสถานที่ให้เป็นสัดส่วนเพื่อพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> มีคลินิกจิตเวชเฉพาะทางนิติจิตเวช

เกณฑ์	รพ. จิตเวชระดับ 3	รพ. จิตเวชระดับ 2	รพ. จิตเวชระดับ 1
		รวมทั้งมีระบบเฝ้าระวังความปลอดภัย	
แผนกผู้ป่วยใน	<input type="checkbox"/> มีเตียงสำหรับผู้ป่วยนิติจิตเวชในหอผู้ป่วยจิตเวชทั่วไป	<input type="checkbox"/> มีการจัดสถานที่บริการผู้ป่วยนิติจิตเวชแบบเป็นสัดส่วนในหอผู้ป่วยจิตเวชทั่วไป	<input type="checkbox"/> มีการจัดหอผู้ป่วยเฉพาะสำหรับผู้ป่วยนิติจิตเวชที่มีการจัดระบบเฝ้าระวังความปลอดภัย เช่น กล้องวงจรปิด ประตูป้องกันไฟฟ้า คีย์การ์ด เป็นต้น
เครื่องมือทดสอบทางจิตวิทยา	<input type="checkbox"/> มีเครื่องมือทดสอบทางจิตวิทยาคลินิก	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> มีเครื่องมือทดสอบทางจิตวิทยา Test Of Memory Malingering (TOMM)
<b>3. ขีดความสามารถระบบบริการ</b>			
3.1 การตรวจวินิจฉัยและบำบัดรักษา			
การตรวจวินิจฉัยทางนิติจิตเวชและการบำบัดรักษา	<input type="checkbox"/> สามารถให้การวินิจฉัยและบำบัดรักษาผู้ป่วยจิตเวชตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.2551 <input type="checkbox"/> สามารถให้บริการสุขภาพจิตและจิตเวชในเรือนจำเขตพื้นที่รับผิดชอบโดยสามารถให้บริการตรวจรักษาผู้ต้องขังที่ถูกส่งต่อมาจากเรือนจำ <input type="checkbox"/> การตรวจสุขภาพจิตผู้รับบุตรบุญธรรม	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3 <input type="checkbox"/> สามารถให้การตรวจวินิจฉัยทางนิติจิตเวช ให้กับผู้รับบริการที่ถูกส่งมาตามกฎหมายโดยผ่านการประชุมวินิจฉัยทางนิติจิตเวช ดังนี้ 1. การตรวจสภาพจิตและประเมินความสามารถในการต่อสู้คดีให้กับผู้รับบริการที่ถูกส่งมาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 อย่างเป็นทางการให้กับพนักงานสอบสวนหรือศาลได้ 2. สามารถให้บริการตรวจวินิจฉัยและบำบัดรักษาผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว 3. การตรวจสภาพจิตผู้ทำพินัยกรรม <input type="checkbox"/> สามารถให้บริการผู้รับบริการที่ศาลสั่งบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> สามารถให้การตรวจวินิจฉัยทางนิติจิตเวชและบำบัดรักษา ให้กับผู้รับบริการที่ถูกส่งมาตามกฎหมายโดยผ่านการประชุมวินิจฉัยทางนิติจิตเวช ดังนี้ 1. สามารถให้บริการตรวจสภาพจิตเพื่อประกอบการประเมินความสามารถบุคคล (คนไร้ความสามารถ/คนเสมือนไร้ความสามารถ) 2. สามารถให้บริการผู้รับบริการที่ศาลสั่งบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48 <input type="checkbox"/> สามารถเป็นที่ปรึกษาในการวินิจฉัยทางนิติจิตเวชและการบำบัดรักษา รวมถึงการเยียวยาเหยื่อผู้ได้รับผลกระทบจากการก่อคดีอาญาให้กับเครือข่ายในเขตบริการที่รับผิดชอบได้

เกณฑ์	รพ. จิตเวชระดับ 3	รพ. จิตเวชระดับ 2	รพ. จิตเวชระดับ 1
		<input type="checkbox"/> มีการประเมินและให้การดูแลบำบัดรักษาเหยื่อและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากการก่อคดีอาญา และให้คำแนะนำการเข้าถึงบริการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544	
<b>3.2 การส่งเสริมป้องกันปัญหาสุขภาพจิต</b>			
ผู้ป่วยนิติจิตเวช	<input type="checkbox"/> ส่งเสริมป้องกันสุขภาพจิตและจิตเวชในเรือนจำหรือสถานสงเคราะห์ หรือสถานพินิจหรือศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3 <input type="checkbox"/> ส่งเสริม/สนับสนุนให้หน่วยงานในพื้นที่บริการ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับจิตเวช	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> ส่งเสริม/สนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายทั้งในและนอกเครือข่ายสาธารณสุขในการดูแลผู้ป่วยนิติจิตเวช
<b>3.3 การส่งต่อ</b>			
	<input type="checkbox"/> มีการรับและส่งต่อผู้ป่วยนิติจิตเวชโดยการสื่อสารปัญหาและความต้องการของผู้ป่วยรวมทั้งส่งต่อข้อมูลที่จำเป็นให้แก่ รพจ./รพศ./รพท./รพช./สถานสงเคราะห์และเครือข่ายนิติจิตเวช เช่น เรือนจำ สถานพินิจ ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน เป็นต้นเพื่อให้ใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นแนวทางในการดูแลผู้ป่วยนิติจิตเวชร่วมกัน	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3 <input type="checkbox"/> มีระบบการรับและส่งต่อผู้ป่วยนิติจิตเวช(Referral System) โดยเกณฑ์การส่งต่อชัดเจน ที่สอดคล้องกับพื้นที่ <input type="checkbox"/> มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการรับส่งต่อผู้ป่วยนิติจิตเวช	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> มีระบบรับส่งต่อผู้ป่วยนิติจิตเวช ในศูนย์ Referral Centerของโรงพยาบาล
<b>3.4 การติดตามดูแล</b>			
3.4.1 ระบบ	<input type="checkbox"/> มีฐานข้อมูลผู้ป่วยนิติจิตเวชภายใน	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2

เกณฑ์	รพ. จิตเวชระดับ 3	รพ. จิตเวชระดับ 2	รพ. จิตเวชระดับ 1
ฐานข้อมูล	โรงพยาบาล	<input type="checkbox"/> มีระบบฐานข้อมูลผู้ป่วยนิติจิตเวชบางส่วนที่เชื่อมโยงกับพื้นที่รับผิดชอบ	<input type="checkbox"/> มีระบบฐานข้อมูลผู้ป่วยนิติจิตเวชครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบ
3.4.2 ระบบการติดตามและการสร้างเครือข่ายดูแลผู้ป่วยนิติจิตเวช	<input type="checkbox"/> มีระบบการติดตามผู้ป่วยนิติจิตเวชเพื่อการดูแลต่อเนื่องและป้องกันการก่อกวนซ้ำ โดยมีการประสานงานกับเครือข่ายในและนอกระบบสาธารณสุข	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3 <input type="checkbox"/> สามารถเชื่อมโยงประสานเครือข่ายการดูแลติดตามผู้ป่วยนิติจิตเวชและป้องกันการก่อกวนซ้ำครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบ	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> มีการวางระบบการดูแลผู้ป่วยนิติจิตเวชเพื่อการดูแลต่อเนื่องและป้องกันการก่อกวนซ้ำร่วมกับเครือข่ายในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ
<b>4. ด้านวิชาการ</b>			
เครื่องมือการพัฒนาและการเผยแพร่	<input type="checkbox"/> มีการพัฒนางานบริการเฉพาะทางด้านนิติจิตเวช อย่างต่อเนื่องบนฐานการจัดการองค์ความรู้ด้วยเครื่องมือคุณภาพที่หลากหลาย เช่น CQI, R2R, KM, R&D ฯลฯ	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 3 <input type="checkbox"/> มีการนำเสนอ/แลกเปลี่ยนผลงานด้านนิติจิตเวชในเวทีวิชาการต่างๆ	<input type="checkbox"/> เทียบเท่า รพ. จิตเวชระดับ 2 <input type="checkbox"/> มีวิธี/แนวปฏิบัติเฉพาะทางด้านนิติจิตเวชของหน่วยงานหรือ <input type="checkbox"/> มีการเผยแพร่ผลงานวิชาการด้านนิติจิตเวชที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผ่านวารสารวิชาการ Thai-Journal Citation Index

## กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้อง

### พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.2551

พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.2551 บัญญัติขึ้นมา เพื่อกำหนดมาตรฐานการคุ้มครองสังคมจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตและมีภาวะอันตราย ในขณะที่เดียวกันเป็นการคุ้มครองผู้ป่วยจิตเวชให้ได้รับการบำบัดรักษา รวมทั้งกำหนดกระบวนการในการบำบัดรักษาบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งอยู่ระหว่างการสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณา หรือภายหลังศาลมีคำพิพากษาในคดีอาญา พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.2551 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551

### ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14

ในระหว่างทำการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้นั้นเสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำ หรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด

ในกรณีที่พนักงานสอบสวน หรือศาลเห็นว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริต และไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิต หรือมอบให้แก่ผู้อนุบาล ข้าหลวงประจำจังหวัด หรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษา ก็ได้ ตามแต่จะเห็นสมควร กรณีที่ศาลงดการไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ดังบัญญัติไว้ในวรรคก่อน ศาลจะสั่งจำหน่ายคดีเสียชั่วคราวก็ได้

### ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65

ผู้ใดกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้กระทำความผิดยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

### ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48

ถ้าศาลเห็นว่า การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือนซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตาม มาตรา 65 จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้

### ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

(พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ.2559)

ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

- (1) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ
- (2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ



(3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีกโดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้นหรือสภาพความผิดหรือการรู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้นหรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่างเพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลจะพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

#### เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ

- ให้รายงานตัว เพื่อให้เจ้าพนักงานสอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือนในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพหรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

- ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

- ให้ละเว้นการคบค้าสมาคมหรือประพฤติอันนำไปสู่การกระทำความผิดทำนองเดียวกันอีก

- ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

- ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

- ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัยหรือห้ามเข้าในสถานที่ใดระหว่างเวลาที่ศาลกำหนดทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

- เงื่อนไขอื่นที่ศาลเห็นสมควรเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

- ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

- ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมหรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

- ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

- เงื่อนไขอื่นที่ศาลเห็นสมควรเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีกหรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

**ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 29**

บุคคลวิกลจริตผู้ใด ถ้าคู่สมรสก็ดี ผู้บุพการี กล่าวคือ บิดามารดา ปู่ย่าตาทวดก็ดี ผู้สืบสันดาน กล่าวคือ ลูกหลานเหลนสืบต่อกันก็ดี ผู้ปกครองหรือผู้พิทักษ์ก็ดี ผู้ซึ่งปกครองดูแลบุคคลนั้นอยู่ก็ดี หรือพนักงานอัยการก็ดี ร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้

### **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 32**

บุคคลใดมีกายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือประพฤตีสُر่ยสุร้ายเสพลเป็นอาจिन หรือติดสุรายาเมา หรือมีเหตุอื่นใดในทำนองเดียวกันนั้น จนไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว เมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้น เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้

### **พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544**

เป็นพระราชบัญญัติที่ใช้สำหรับชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายที่ได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ หรือถึงแก่ความตายเนื่องจากถูกทำร้าย ถูกฆ่าตาย ถูกลูกหลง ถูกกระทำให้แท้งลูก ถูกข่มขืน ถูกกระทำอนาจาร ได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือตายจากการกระทำโดยประมาทของผู้อื่น เด็ก คนชรา คนป่วยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้และถูกทอดทิ้ง บุคคลที่เป็นผู้เสียหายดังกล่าวมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือ เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกรงานได้ตามปกติ